

**KASBIY TA'LIM TIZIMIDA XALQARO INTERFAOL METODLARNI QO'LLASH:
O'ZBEKISTON VA QOZOG'ISTON TAJRIBASI MISOLIDA**

X.S.FAYZULLAYEV, G'ALLAOROL TUMAN 2-SON TEXNIKUMI DIREKTORI

Annotatsiya : Ushbu maqolada O'zbekiston va Qozog'iston o'rtasidagi professional ta'lim tizimini integratsiyalash masalalari tadqiq etiladi. Atirau shahridagi "APEC PetroTechnic" oliy kolleji hamda Aqto'be oliy politexnika kolleji mutaxassislari ishtirokidagi mahorat darsi natijalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda neft-gaz sohasi va texnik yo'nalishlardagi ta'lim sifatini baholashning xalqaro mezonlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: APEC PetroTechnic, dual ta'lim, sifat nazorati, ISO 21001, raqamli transformatsiya, professional kompetensiya, Atirau, Aqto'be.

**ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В СИСТЕМЕ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: НА ПРИМЕРЕ ОПЫТА УЗБЕКИСТАНА
И КАЗАХСТАНА**

**Х.С. ФАЙЗУЛЛАЕВ, ДИРЕКТОР ТЕХНИЧЕСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ № 2
ГАЛЛАОРОЛЬСКОГО РАЙОНА**

АННОТАЦИЯ: В данной статье исследуются вопросы интеграции систем профессионального образования Узбекистана и Казахстана. Анализируются результаты международного мастер-класса с участием экспертов высшего колледжа «APEC PetroTechnic» (г. Атырау) и Актюбинского высшего политехнического колледжа. В исследовании рассмотрены международные критерии оценки качества образования в нефтегазовой сфере и технических направлениях. Особое внимание уделено адаптации стандартов ISO 21001 в условиях Галляаральского техникума №2.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: APEC PetroTechnic, дуальное обучение, контроль качества, ISO 21001, цифровая трансформация, профессиональная компетенция, Атырау, Актобе, Галляаральский техникум.

**APPLICATION OF INTERNATIONAL INTERACTIVE METHODS IN THE
VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM: ON THE EXAMPLE OF THE EXPERIENCE OF
UZBEKISTAN AND KAZAKHSTAN**

Kh.S.Fayzullayev, Director Of Technical School no. 2 of Gallaorol District

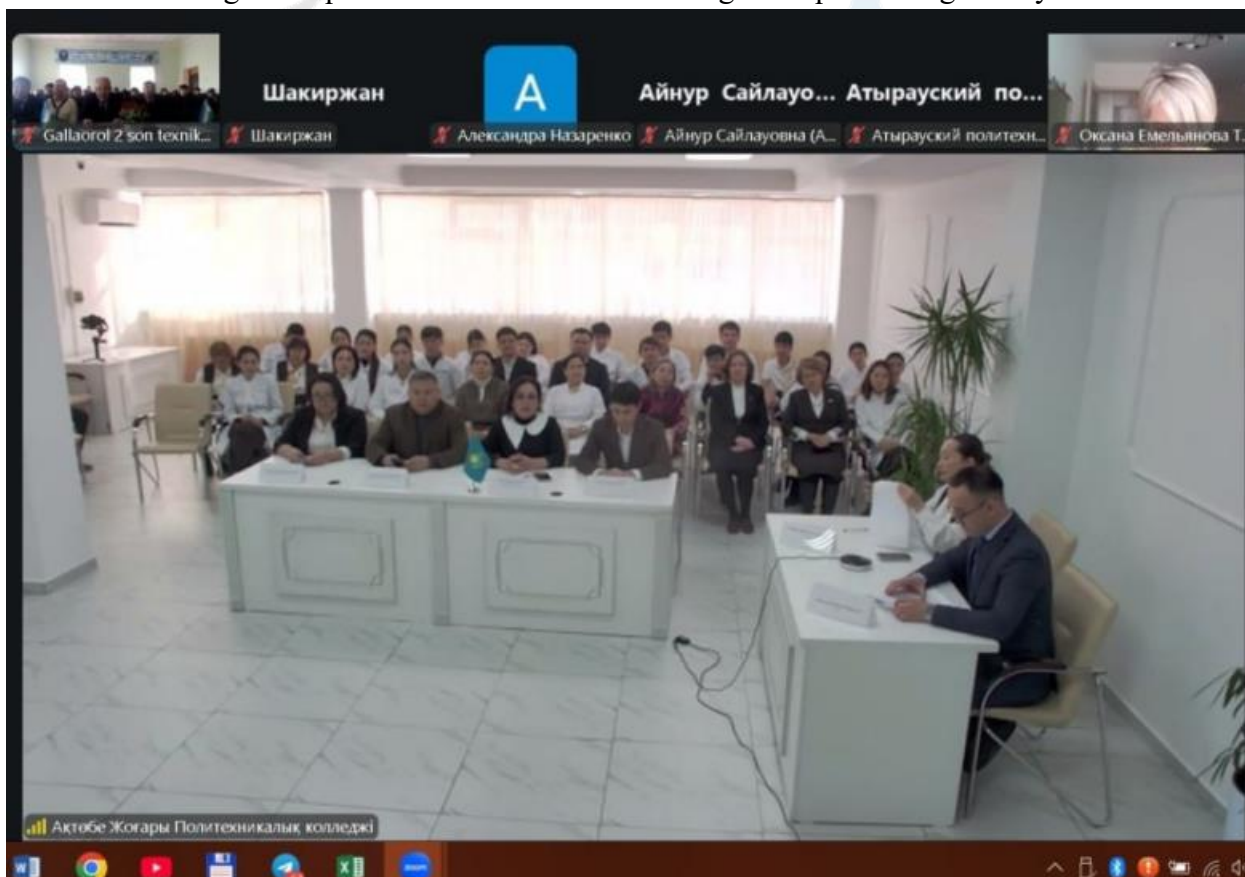
ABSTRACT: This article explores the integration of professional education systems between Uzbekistan and Kazakhstan. It analyzes the outcomes of an international master class featuring experts from "APEC PetroTechnic" Higher College (Atyrau) and Aktobe Higher Polytechnic College. The study examines international criteria for assessing education quality in the oil and gas sector and technical fields. Special emphasis is placed on adapting ISO 21001 standards within the framework of Gallaorol Technical School №2.

KEYWORDS: APEC PetroTechnic, dual education, quality control, ISO 21001, digital transformation, professional competence, Atyrau, Aktobe, Gallaorol technical school.

KIRISH

Global iqtisodiyot sharoitida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash nafaqat milliy standartlar, balki xalqaro ta'lim talablariga muvofiqlikni taqozo etmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining professional ta'lim tizimini isloh qilishga oid farmonlarida ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasiga alohida urg'u berilgan.

2026-yil fevral oyida G'allaorol tuman 2-son texnikumi hamda Qozog'iston Respublikasining yetakchi ta'lim muassasalari — **APEC PetroTechnic** (Atirau) va **Aqto'be oliy politexnika kolleji** o'rtasida o'tkazilgan xalqaro mahorat darsi ushbu strategik maqsadlarning amaliy ifodasidir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va pedagogik kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot ob'ekti sifatida APEC PetroTechnic kollejining neft va gaz tadqiqotlari bo'yicha metodik bazasi hamda Aqto'be politexnika kollejining iqtisodiy yurisdiksiya sharoitidagi boshqaruv modellari olindi. "Tadqiqotda qo'llanilgan sifat auditi metodikasi ta'lim muassasalari menejmenti talablariga muvofiq keladi " [3, 18-bet].

ASOSIY QISM: XALQARO TAJRIBA TAHLILI

APEC PetroTechnic (Atirau) modeli: G'arb standartlari integratsiyasi

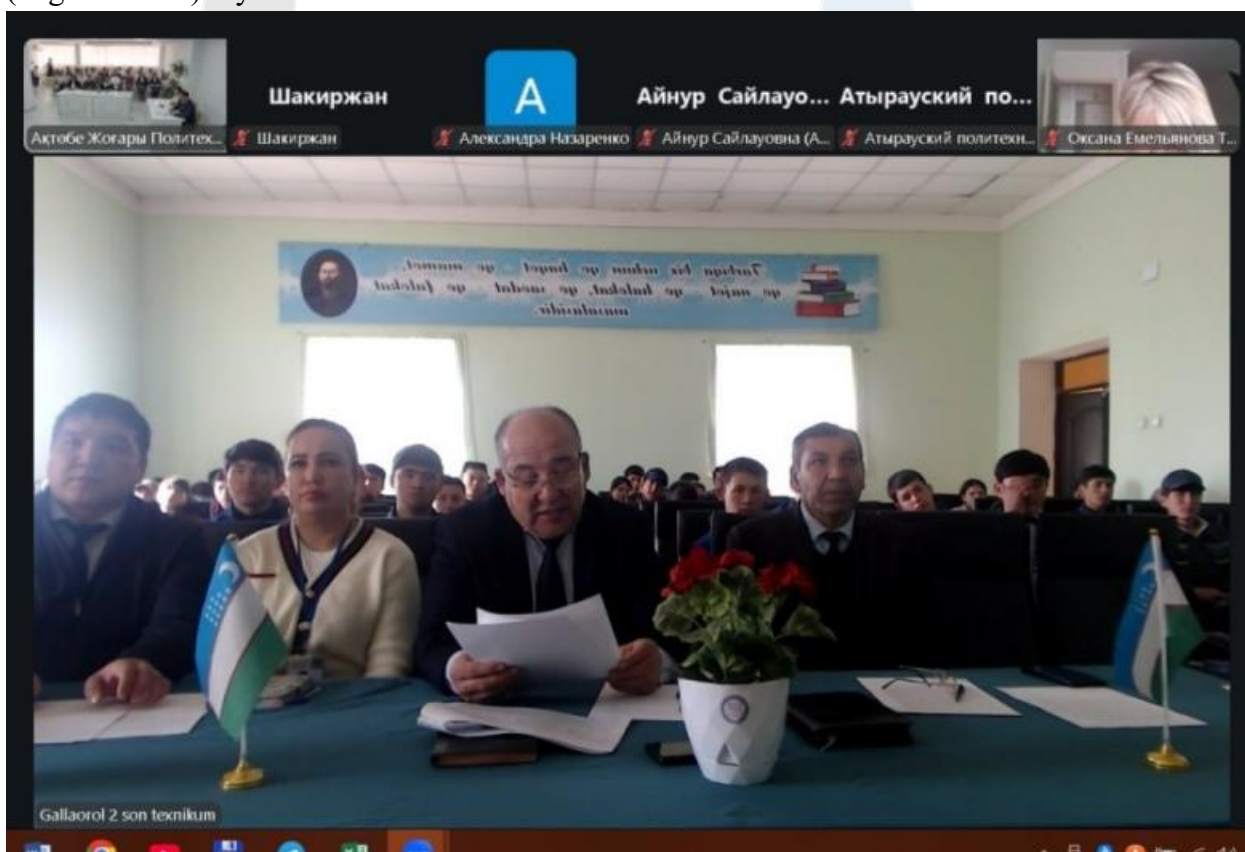
Atirau shahridagi "APEC PetroTechnic" kolleji Qozog'istonda Kanada (SAIT) ta'lim texnologiyalarini qo'llovchi flagman hisoblanadi. "Atirau tajribasida o'quv dasturlarining sanoat talabi asosida yangilanishi muvaffaqiyatning asosiy omili sifatida ko'riladi [2]."

"APEC PetroTechnic metodikasida: 'Sifat — bu bitiruvchining xalqaro bozor talablariga muvofiqligi' ekanligi ta'kidlanadi [2, 5-bet]."

"Qozog'iston professional ta'lim tizimida dual ta'limning huquqiy asoslari davlat dasturlarida mustahkamlab qo'yilgan [4]."

Mahorat darsi davomida ushbu muassasaning ta'lim sifatini nazorat qilish tizimi o'rganilganda, quyidagi muhim jihatlar aniqlandi:

- **O'quv dasturlarining dinamikligi:** Sanoat talabi asosida har 2 yilda dasturlar yangilanadi.
- **Virtual laboratoriyalar:** Murakkab texnologik jarayonlarni o'rganishda raqamli dublyorlardan (Digital Twins) foydalanish.

"Ta'limda sifat — bu nafaqat bilim berish, balki talabning xalqaro bozor talablariga muvofiqligini kafolatlashdir" (APEC PetroTechnic metodik qo'llanmasidan iqtibos).

Aqto'be oliy politexnika kolleji: Iqtisodiy va boshqaruv samaradorligi

Aqto'be viloyati Davlat ta'lim departamenti tasarrufidagi ushbu kollejning iqtisodiy mustaqilligi va yuridik maqomi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Mahorat darsida Aqto'be tajribasidan quyidagilar o'zlashtirildi:

1. **Dual ta'lim tizimi:** Talabning 60% vaqti bevosita ishlab chiqarishda o'tishi.
2. **Moliyaviy menejment:** Ta'lim muassasasining o'z daromadlari hisobiga ustaxonalarni modernizatsiya qilish.

TA'LIM SIFAT NAZORATI BO'LIMI NUQTAI NAZARIDAN TAHLIL

G'allaorol tuman 2-son texnikumi uchun ushbu mahorat darsi **ISO 21001:2018** (Ta'lim tashkilotlari menejment tizimi) standartini joriy etishda muhim xulosalar berdi.

Gap-Analysis (Tafovut tahlili): Qozog'istonlik hamkasblar tajribasi shuni ko'rsatdiki, ta'lim sifatini nazorat qilishda "Inson omili"ni kamaytirish va buni raqamli platformalar (masalan, Canvas yoki Moodle) orqali amalga oshirish samaradorligi 40% yuqori. Ta'lim muassasasida sifatni nazorat qilishda 'PDCA' (Rejalashtir-Bajar-Tekshir-Harakat qil) siklini qo'llash xalqaro talabdir [3, 22-bet]. O'zbekiston va Qozog'iston kasbiy ta'lim tizimlarini qiyosiy tahlil qilinganda **Sifat nazorati bo'limi** tomonidan olib borilgan chuqur monitoring natijasi quyidagi 1-jadvalda keltirilgan:

O'zbekiston va Qozog'iston professional ta'lim tizimlari qiyosiy tahlili

1-jadval

Tahlil mezonlari	O'zbekiston (Texnikumlar modeli)	Qozog'iston (Oliy kollejlarda O'xshashliklar modeli)
Boshqaruv va Bo'ysunuv	Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tasarrufida markazlashgan boshqaruv.	Viloyat ta'lim departamentlari va qisman xususiy sektor (APEC misolida) boshqaruvi.
Dual Ta'lim Tizimi	Germaniya modeli asosida yangi joriy etilmoqda, korxonalar bilan shartnoma aloqalar.	G'arb standartlari (Kanada, Avstraliya) asosida uzoq yillik tajribaga ega, APEC flagman hisoblanadi.
Sifat Nazorati	Ta'lim sifati nazorati bo'limlari orqali ichki audit va davlat akkreditatsiyasi.	Mustaqil xalqaro akkreditatsiya agentliklari va ISO standartlari keng qo'llaniladi.
Kredit-modul tizimi	Barcha texnikum-larda to'liq joriy etilgan va ECTS standartlariga moslashgan.	Kollejlarda kredit tizimi bilan birga "kompetensiyaviy yondashuv" (CBET) ustuvor.

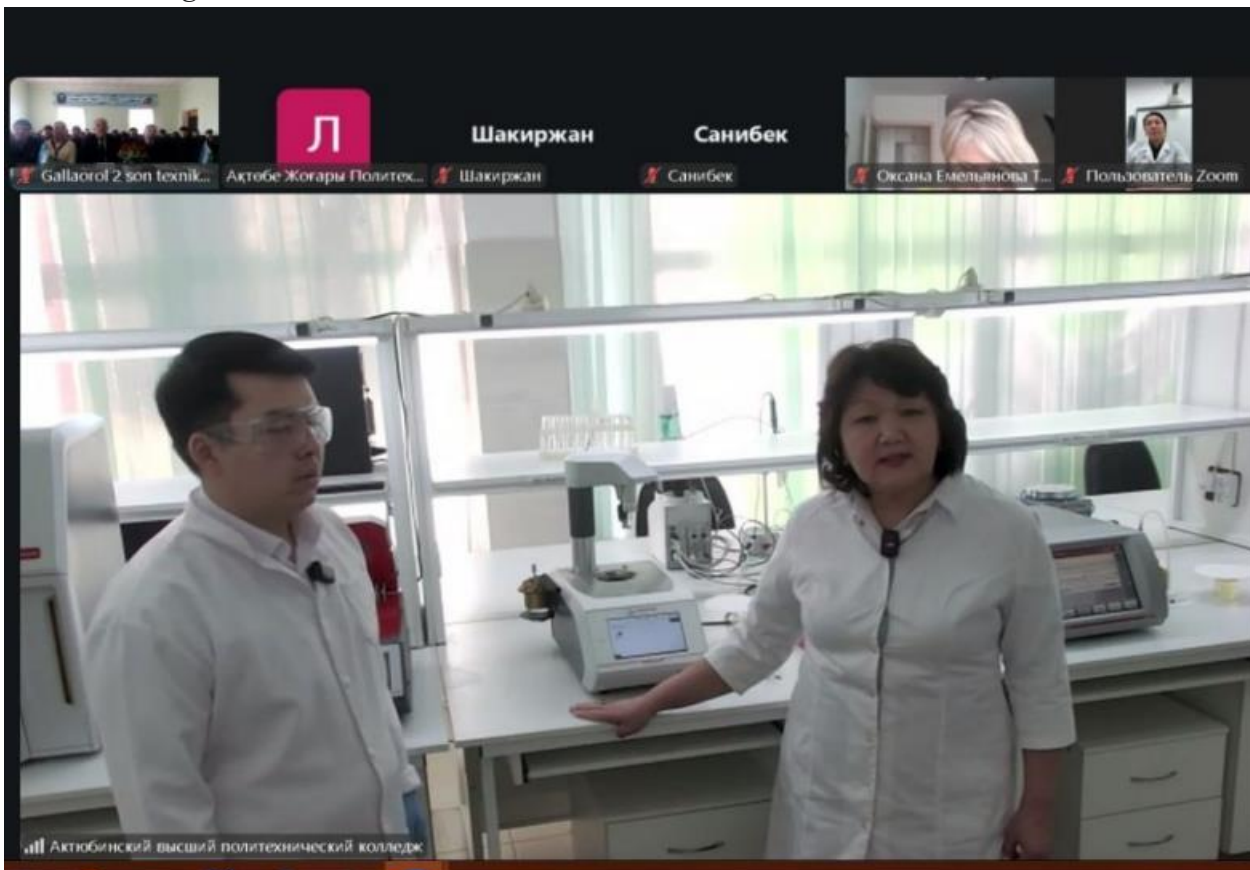
Tizimdagi farqlar va o'xshashliklarning ilmiy tahlili

1. O'xshash jihatlar: Har ikki davlat ta'lim tizimi ham Markaziy Osiyo yagona ta'lim kengistigiga integratsiyalashmoqda. Eng muhim o'xshashlik — **"Ish beruvchi talabi — Ta'lim maqsadi"** tamoyilining ustuvorligidir. G'allaorol 2-son texnikumi va Aqto'be politexnika kolleji misolida ko'rish mumkinki, kadrlar tayyorlashda sanoat drayverlarining o'rni oshib bormoqda.

2. **Farqli jihatlar:** Qozog‘iston tajribasida, xususan **APEC PetroTechnic** modelida ta‘lim muassasalariga iqtisodiy va akademik erkinlik (yurisdiksiya) ko‘proq berilgan. Bu esa ularga xalqaro o‘quv dasturlarini (masalan, Kanada standartlarini) tezkorlik bilan tatbiq etish imkonini beradi. O‘zbekiston tizimida esa ta‘limning vertikal boshqaruvi kuchli bo‘lib, bu barcha muassasalarda bir xil sifat darajasini saqlashga xizmat qiladi.

3. **Sifat nazorati bo'yicha xulosa:** O‘zbekiston texnikumlarida **Sifat nazorati bo'limi** faoliyati asosan davlat standartlariga muvofiqlikni tekshirsa, Qozog‘iston kollejlarda "Tashqi audit" va "Xalqaro benchmarking" (qiyosiy tahlil) kuchliroq rivojlangan. Ushbu mahorat darsi aynan mana shu "benchmarking" tajribasini G‘allaorol texnikumiga olib kirish imkonini beradi.

O‘tkazilgan tadqiqotlar va xalqaro muloqotlar shuni ko‘rsatadiki, G‘allaorol 2-son texnikumida payvandlash va energetika yo‘nalishlarida ta‘lim sifatini oshirish uchun nafaqat moddiy baza, balki **“Yashil ko‘nikmalar” (Green Skills)** va **“Raqamli madaniyat”ni shakllantirish lozim.** *APEC PetroTechnic tajribasidagi “Xavfsizlik texnikasi xalqaro moduli”ni texnikumimizning barcha amaliyot darslariga tatbiq etish orqali kadrlarimizning transchegaraviy (transnational) harakatchanligi ta‘minlanadi.*

"Taklif etilayotgan ushbu strategik model G‘allaorol tuman 2-son texnikumida ta‘lim sifatini boshqarishning yangi paradigmasini yaratadi. Bu shunchaki hamkorlik emas, balki mintaqaviy professional ta‘lim klasterining shakllanishidir. APEC PetroTechnic (Atirau) texnologik tajribasi va Aqto‘be politexnika kollejining iqtisodiy boshqaruv modeli bizning texnikumimizda **“Sifat — bu doimiy harakat”** tamoyilini mustahkamlaydi."

NATIJALAR VA AMALIY TAKLIFLAR

Mahorat darsi natijasida G‘allaorol texnikumi uchun quyidagi ilmiy-metodik takliflar ishlab chiqildi:

- Integratsiyalanadigan ustaxonalar:** Payvandlash va elektromontaj yo‘nalishlarida APEC PetroTechnic’ning xavfsizlik va sifat nazorati (HSE) modullarini kiritish.
- Kross-audit tizimi:** Aqto‘be politexnika kolleji bilan o‘zaro onlayn-audit tizimini yo‘lga qo‘yish orqali ta‘lim sifatini tashqi baholash.
- LMS (Learning Management System):** Talabalar kompetensiyasini real vaqt rejimida monitoring qilish tizimini yaratish.

Payvandlash yo‘nalishida ta‘lim sifatini nazorat qilish ko‘rsatkichlarining qiyosiy tahlili
2-jadval.

Sifat nazorati mezonlari	APEC Petro Technic (Xalqaro standart)	G‘allaorol 2-son texnikumi (Joriy holat)	Takomillashtirish bo‘yicha takliflar (Sifat bo‘limi xulosasi)
Normativ asoslar	AWS (American Welding Society) va ISO 3834 [2, 3].	Davlat ta‘lim standartlari (DTS)	O‘quv dasturlariga ISO 3834 elementlarini integratsiya qilish
Nazorat usuli	Vizuallikdan tashqari Rentgen va Ultratovush (NDT) nazorati	Asosan vizual va mexanik sinovlar	NDT (buzmasdan tekshirish) laboratoriya blokini tashkil etish
Baholash tizimi	Raqamli simulya-torlar yordamida avtomatik baholash	Usta-pedagog-ning subyektiv bahosi	Baholashda inson omilini kamaytiruvchi raqamli datchiklardan foydalanish
Xavfsizlik (HSE)	Qattiq xalqaro protokollar (LOTO tizimi)	Milliy texnika xavfsizligi qoidalari	Xalqaro HSE (Health, Safety, Environment) modullarini joriy etish
Sertifikatlash	Bitiruvchiga xalqaro "Welder Certificate" beriladi	Davlat namunasidagi diplom	Bitiruvchilarni xalqaro sertifikatlash tayyorlash markazini ochish

Kasbiy ta‘limda xalqaro klasterli hamkorlikning strategik modeli

Modelning ilmiy tavsifi va tarkibiy qismlari:

Ushbu model 4 ta o‘zaro bog‘liq blokdan iborat bo‘lib, u ta‘lim sifatini doimiy oshirish (PDCA sikli) tamoyiliga asoslanadi:

- 1. Metodik sinxronizatsiya bloki (Methodological Alignment):** Bu bosqichda G‘allaorol 2-son texnikumi va Qozog‘iston oliy kollejlari (APEC PetroTechnic va Aqto‘be politexnika) o‘zaro o‘quv rejalarini solishtiradi.

Maqsad: Bitiruvchilarning kompetensiyalarini har ikki davlat mehnat bozorida tan olinishiga erishish.

Iqtibos: "O'quv dasturlarining o'zaro muvofiqligi — kadrlar eksporti va xalqaro tan olinishning bosh omilidir" [3].

2. Virtual resurslar va laboratoriyalar bloki (Resource Sharing): Atiraudagi neft-gaz tadqiqotlari markazi va Aqto'bedagi zamonaviy laboratoriya imkoniyatlaridan G'allaorol talabalari masofaviy (VR/AR texnologiyalari orqali) foydalanishi ko'zda tutiladi.

Maqsad: Qimmatbaho texnologik uskunalardan o'zaro foydalanish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishish.

3. Kross-audit va sifat nazorati (Joint Quality Audit): Sizning bo'limingiz (Sifat nazorati) hamkor muassasalar bilan "Tashqi audit" almashinuvini yo'lga qo'yadi. Ya'ni, Aqto'be mutaxassislari G'allaorol talabalarining amaliy imtihonini onlayn kuzatadi va aksincha.

Maqsad: Baholash tizimida xolislikni ta'minlash va xalqaro **ISO 21001** talablarini amalda bajarish.

4. Sanoat talablarini integratsiyalash (Industrial Feedback Loop): Har ikki davlatning yirik sanoat korxonalari ("O'zbekneftgaz" va "KazMunayGas") talablarini o'rganish va "Eng yaxshi amaliyotlar"ni (Best Practices) o'quv jarayoniga tatbiq etish.

XULOSA

Atirau, Aqto'be va G'allaorol ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik Markaziy Osiyo yagona ta'lim kengistigini yaratish yo'lidagi muhim qadamdir. APEC PetroTechnic'ning texnologik bazasi va Aqto'be kollejining boshqaruv modeli G'allaorol 2-son texnikumi misolida O'zbekiston ta'lim tizimiga moslashtirilishi bitiruvchilarning xalqaro miqyosda ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni.
2. APEC PetroTechnic Educational Standards, 2024.
3. ISO 21001:2018 Educational Organization Management Systems – Requirements with guidance for use.
4. Qozog'iston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni va Davlat ta'lim dasturlari (2025).